

3639

WIADOMOŚCI KRAJOZNAWCZE I TURYSTYCZNE

BIULETYN

INFORMACYJNY

POLSKIEGO TOW. KRAJOZNAWCZEGO

TOURING-KLUBU (P. T. K.).

Członkowie P. T. K. otrzymują biuletyn bezpłatnie, korzystają ze zniżek na kolejach i w schroniskach!

Rok II.

Warszawa, marzec 1931 r.

№ 3 (5).

NASZE SCHRONISKA.

Dom krajoznawczy P. T. K. w Sandomierzu (mieści: muzeum, bibliotekę, siedzibę zarządu i schronisko na 30 osób).

I. „Domy wycieczkowe” własne P. T. K.:

1) *Dom Wycieczkowy im. ks. Stolarczyka w Zakopanem* (ul. Chałubińskiego pod Kozińcem) pod opieką Komisji Turystycznej Rady Głównej P. T. K. Miejsc 100. Opłaty 2—3 zł. Gospodyni zarządzająca p. Wanda Popławska.

2) *Nad Świtezią im. Aleksandra Janowskiego* pod opieką pp. Wandy Friedrichsowej i inż. J. Kuzynowskiego z ramienia Zarządu Oddziału P. T. K. w Nowogrodku. Miejsc 32. Opłaty od 80 gr. do 2 zł. Gospodarz p. Józef Ślas.

3) *Nad Wigrami im. Kazimierza Kulwiecia* pod opieką p. Józefa Świąteczkiego z ramienia Zarządu Oddziału w Suwałkach. Miejsc 60. Opłaty: młodzież 40 gr., członkowie P. T. K. 60 gr., obcy zł. 1.20. Pobyt bez noclegu 20 gr. Gospodarz p. Andrzej Krupiński.

4) *Puck* (przy dworcu kolejowym) pod opieką Oddziału P. T. K. w Poznaniu (brak danych).

II. W domu własnym, mieszczącym nadto: muzeum, bibliotekę i siedzibę zarządu:

5) *Sandomierz* (ul. Żeromskiego 6) pod opieką Zarządu Oddziału. Miejsc 30. Opłaty: młodzież 60 gr., członkowie P. T. K. zł. 1, obcy zł. 1.50. Nadto w wystawionej obok domu, na placu własnym, szopie—jest miejsc na słomie na osób 60.

III. W domach wynajętych, szkołach, lokalach udzielonych przez Magistraty i t. p.:

6) *Bydgoszcz* (ul. Staszica 8. Miejskie Gimnazjum Żeńskie) pod opieką Oddziału P. T. K. Miejsc 20.

7) *Grudziądz* (ul. Lipowa 28, I p.) pod opieką Oddziału P. T. K. Miejsc 50.

8) *Kielce* (ul. Leonarda 14) pod opieką Oddziału P. T. K. Miejsc 30.

9) *Kraków* (Wawel. Baszta Złodziejska) pod opieką Zarządu Oddziału (ul. Grodzka 64, II). Miejsc 50. Opłaty: młodzież zł. 1.50, dorośli zł. 2. Gospodyni: p. Antonina Gawlikówna.

10) *Ojców* (Willa „Reduta”, koło Bramy Krakowskiej) pod opieką Zarządu Oddziału P. T. K. w Krakowie. Opłaty: młodzież 50 gr., członkowie P. T. K. zł. 1.50, nieczł. zł. 2.50. Gospodyni: p. Józefa Taborska.

11) *Olkusz* pod opieką Zarządu Oddziału P. T. K. (brak danych).

12) *Pieskowa Skała* (Willa p. M. Marszałkowskiej) pod opieką Zarządu Oddziału P. T. K. w Olkuszu. Miejsc 60.

13) *Święta Katarzyna* (Willa pp. Dziaczkowskich) pod Łysicą. Opieka Zarządu Oddziału P. T. K. w Kielcach. Miejsc 40.

14) *Toruń* (ul. Podzamcze 10) pod opieką Zarządu Oddziału P. T. K. Miejsc 50. Opłaty: młodzież 80 gr., dorośli 1 zł. Gospodarz: p. Marjan Kopliński.

15) *Warszawa* (ul. Karowa 31. Tel. 642-50) pod opieką Zarządu Oddziału P. T. K. Miejsc 20. Opłaty: zł. 2.50. Gospodarz: biuro P. T. K.

16) *Wilno* (ul. Św. Anny 7) pod opieką p. Zofji Kiewliczowej z ramienia Zarządu Oddziału P. T. K. Miejsc 30. Opłaty: młodzież 1 zł., dorośli 1.50 zł., następne noclegi po 75 gr. i 50 gr. Gospodarz: SS. Zakonne.

W przygotowaniu, staraniem Okręgu Kieleckiego P. T. K., schronisko w *Nowej Słupi*.

O schroniskach P. T. K. pisali: A. I. Janowski *Pierwsze schronisko pod Łysicą* (z 3 ilustr.) w *Ziemi* 1910, regulamin schroniska zamieszcza *Rocznik P. T. K.*, 1911, str. 99. A. I. Janowski *Schronisko w Ojcowie* w *Ziemi* 1913. *Odezwe w sprawie Domu wycieczkowego w Zakopanem*, zamieszczoną w Nr. 44—52 *Ziemi* z 1919 roku podpisują: Ksawery Prauss, Kazimierz Przerwa-Tetmajer i Stefan Żeromski. O *Schronisku wycieczkowym P. T. K. im. ks. Stolarczyka w Zakopanem* pisała *Ziemia* w l. 1922, 1923, 1926; o *schronisku w Pucku* w *Ziemi* z l. 1923, 1925; O *schronisku nad Świtezia* cztery notatki zamieszcza *Ziemia* z r. 1926, sześć z r. 1927, o *schronisku w domu P. T. K. w Sandomierzu* *Ziemia* z r. 1926, o *domu wycieczkowym w Toruniu* *Ziemia* z r. 1928, w tym samym ro-

ku o *schronisku nad Wigrami*, w roku zaś 1929 A. I. Janowski *Poświęcenie schroniska nad Wigrami*, o schroniskach P. T. K. w Roztoce pisała *Ziemia* w r. 1922, W. A. o *schronisku turystycznym (P. T. K.) w Górcach*, *Ziemia* w r. 1926. Obszerniejszy referat na temat *Domów wycieczkowych w Polsce* dra M. Orłowicza zamieszcza *Ziemia*, 1923, str. 90—94. Pełny wykaz szkolnych schronisk noclegowych z mapą, regulaminem oraz wykazem schronisk zagospodarowanych podaje *Informator IV. Szkolne schroniska noclegowe*. Rok 1930, wyd. Ministerstwa W. R. i O. P.; na I Kongresie Krajoznawczym w Poznaniu 12 i 13.VII 1929 wygłosił odczyt p. Józef Kołodziejczyk p. t. *Organizacja sieci schronisk dla celów turystyczno-krajoznawczych*. Odczyt ten wraz z dyskusją podaje księga kongresowa.

Gospodarka naszych schronisk wymaga: jednolitości opieki, umów kontrolowanych z zarządzającym gospodarzem, ujednolajnienia zasad w pobieraniu opłat, jednolitej rachunkowości i ewidencji, *dokładnego informowania Rady Głównej o stanie i potrzebach*. Musi być podjęta planowa akcja budowy sieci schronisk w Polsce!

CZYNNOŚCI I POSIEDZENIA RADY GŁÓWNEJ P. T. K.

Kurs Instruktorski dla kierowników wycieczek krajoznawczych. Rada Główna P. T. K. chcąc dopomóc Oddziałom w organizowaniu wycieczek postanowiła urządzić w dniach 9, 10 i 11 kwietnia specjalne kursy instruktorskie. Będą na nich omówione zagadnienia, które powinien znać każdy organizator wycieczek krajoznawczych. Przewidziane więc są następujące tematy: czym jest krajoznawstwo, krajoznawstwo i turystyka, higiena wycieczek, organizacja wycieczek górskich, pieszych niżowych, wycieczek dalszych kombinowanych, ekwipunek wycieczkowy, pomoce, literatura pomocnicza, zwiedzanie obiektów specjalnych—jak zabytki przeszłości czy przyrody, prawa i obowiązki przewodnika wycieczki. Wykłady te zajmą 4 godziny dzienne.

Poza tem są przewidziane 3 wzorowe wycieczki: zwiedzanie jakiegoś obiektu przemysłowego, wycieczka po mieście i wycieczka za miasto.

Pożądanem jest, aby Oddziały P. T. K. wysłały na ten kurs osoby, zajmujące się organizowaniem wycieczek.

Kurs jest bezpłatny; uczestnicy otrzymują bezpłatnie nocleg w gospodzie P. T. K., z tej

racji liczba uczestników musi być ograniczona. Zgłoszenia nadsyłać do kancelarii P. T. K. do dnia 25 marca r. b.

Komitet Wykonawczy Rady Głównej P. T. K. odbył posiedzenie w dn. 27 lutego. Postanowiono:

1. W związku z powołaniem nowego dyrektora P. T. K. przeprowadzić całkowitą reorganizację biura Towarzystwa.

2. Porządek dzienny Zjazdu Delegatów w dn. 12.IV obejmie: a) sprawozdanie ogólne, b) sprawozdanie z działalności Rady, c) finansowe i Komisji Rewizyjnej, d) referat dra S. Arnolda: *Sprawozdanie z organizacji prac wstępnych Red. Słown. Geogr.*, e) *Jubileusz krajoznawstwa polskiego w dn. 9—10.XII.31*, f) dyskusja, g) wybory 6 wylosowanych członków Rady i zastępców, h) wnioski Rady i Oddziałów.

3. Wylosowano 6 członków Rady: pp. K. Górskiego, J. Remera, M. Siwaka, M. Sokółskiego, S. Twardo i M. Wisznickiego.

4. Wnioski na Zjazd Delegatów ze strony Rady dotyczyć będą: a) upoważnienia do obciążenia nieruchomości w Zakopanem, b) zmian w regulaminie Okręgów, c) w regulaminie Od-

działów, d) reorganizacji gospodarki finansowej P. T. K., e) jubileuszu P. T. K.

5. Sprawę umowy z Magistratem m. st. Warszawy o plac dla P. T. K. powierzono p. W. Gruszczyńskiemu.

6. Posiedzenie Rady Głównej odbędzie się w dn. 13 marca o godz. 18, przedtem odbędą posiedzenia Komisje: Jubileuszowa, Muzealna, Organizacyjna i Wydawnicza.

Z ŻYCIA OKRĘGÓW I ODDZIAŁÓW P. T. K.

Bydgoszcz. Dworzec autobusowy. Już w roku 1929 Oddział Bydgoski P. T. K. wystąpił do Władz Miejskich z projektem budowy odpowiedniego do ruchu między Bydgoszczą a okolicznymi miastami „Dworca Autobusowego”. W połowie roku 1930 zapadła uchwała Magistratu m. Bydgoszczy, przychylająca się do inicjatywy P. T. K. i powierzająca wcielenie w czyn tej inicjatywy Oddziałowi Bydgoskiemu P. T. K.

Po szeregu pertraktacji z ew. przedsiębiorcami ustalono linię wytyczne budowy dworca ze znaną Firmą Standard-Nobel. Miasto przyznało obszerny plac o przestrzeni około 10.000 mtr. kw. przy zbiegu ulic Królowej Jadwigi i Rejtana, w pobliżu Głównego Dworca Kolejowego. Plany i kosztorysy są w opracowaniu. Miejskowy Oddział Firmy Standard-Nobel jest obecnie w pertraktacjach ze swoim Zarządem Głównym w Warszawie i spodziewa się z jego strony przychylniej decyzji w najbliższych dniach.

Kielce. Na zgromadzeniu członków Oddziału w dn. 30 stycznia 1931 roku został wybrany nowy Zarząd w składzie następującym: pp. Marta Hubicka przewodnicząca, inż. Rafał Plesner wiceprzewodniczący, Edmund Massalski sekretarz, Karol Jungnicz skarbnik, Tadeusz Włoszek kustosz, Zieliński Justynjan, członek Zarządu, Włodzimierz Fiszer, Wacław Janiszowski, Lucjan Knichowiecki, Komisja Rewizyjna.

Lublin. W dn. 26 stycznia b. r. na walnem zgromadzeniu Oddziału pod przewodnictwem p. Stefana Uziembły, sprawozdanie składał ustępujący wskutek powołania na stanowisko kuratora wołyńskiego dotychczasowy prezes p. Jan Firewicz. Zarząd w r. 1930 zebrał się 14 razy, prezydium 6. Urządzono 2 wycieczki: do Kazimierza n. Wisłą i do Zamościa oraz 5 wycieczek po mieście. Przyjęto 4 wycieczki. Odczytów zorganizowano 8. W lutym ukaże się *Przewodnik po Lublinie* z pięknym planem pod red. p. S. Uziembły. Oddział uzyskał lokal od Magistratu dzięki staraniom ks. dyr. Gostyńskiego. Nowa siedziba mieści się w gmachu teatralnym: ul. Kapucyńska 7. I p. W lutym wygłosił odczyt prezes Okręgu, kurator dr. E. Nowicki *Wiejski Uniwersytet Ludowy a popularyzowanie krajoznawstwa*.

Opatów. W dniu 10 stycznia b. r. Oddział zorganizował w sali miejscowej Straży Pożarnej staropolską taneczną zabawę krajoznawczą. Sala udekorowana była na kształt ruin sąsiedniego zamku w Ujeździe i przybrana witrażami, przedstawiającymi kolegą Św. Marcina, bramę Warszawską w Opatowie i Opatowską w Sandomierzu, herbami Towarzystwa, województwa i miasta. Zaproszenia zaopatrzone były w widoki okolicy. Staropolska „inwitacja” głosiła, że dochód z „festu” przeznaczony jest na zbieranie wszelkiej starożytności, jako to: „garnczków dawniejszych Słowianów, iako też kościów zwirzów przed potopem na naszej ziemi mieszkających”.

Echa powodzenia zabawy odnotował *Kurjer Poranny* i *Kurjer Zagłębia*.

Toruń. W dn. 30 stycznia b. r. odbyło się Walne Zgromadzenie Oddziału pod przewodnictwem p. Melocha. Oddział liczy 107 członków. Wygłoszono w 1930 r. szereg odczytów i pogadanek o rosnącej frekwencji. Działo 6 sekcji: 1) budowy domu wycieczkowego, 2) schroniskowa, 3) wycieczkowa, 4) wyszkolenia przewodników, 5) propagandowa, 6) fotograficzna.

Oddział zamierza kupić gotowy dom i przeobrazić na schronisko P. T. K. Do schroniska obecnego (tymczasowego) zakupiono koca i prześcieradła. Przyjęło ono na nocleg w r. ub. 324 osoby. Urządzono 9 wycieczek, w tem 1 do wschodnich Karpat. Wyszkolono 40 przewodników, przeważnie z doskonale rozwijającego się Koła Kr. Mł. Szk. pod opieką prof. Adasiewicza. Przyjęto i oprowadzono 37 wycieczek (1003 osób). Dochód Oddziału wynosi 2910 zł., wydatki 1156 zł.

W niedzielę, 8 lutego, odbył się „Kulig Staropolski” do Barbarki z udziałem 40 osób.

Warszawa. W dn. 25. II odbyło się pod przewodnictwem p. M. Siwaka walne zgromadzenie Oddziału. Oddział liczy 1278 czł., 80% opłaciło pełne składki. Gospoda przyjęła 37 wycieczek (583 os.). Zorganizowano 61 wycieczek po kraju (1398 uczestn.). Wydano: Al. Janowskiego *Przewodnik po Warszawie* i J. Kołodziejczyka *Przewodnik po Pojezierzu Brodnickim*. Przewodników sprzedano 1254. Przezroczy wypożyczono 25000 szt. Odczytów odbyło się 34 (słuch. 3000). Bilans zamyka się sumą 72206 zł. 75 gr.

Prezesem Oddziału został nadal p. J. Kołodziejczyk.

Wilno. Oddział urządził w styczniu r. b. „Herbatkę krajoznawczą”, na której konserwator wojewódzki p. dr. S. Lorentz wygłosił pogadankę z przeczycami p. t. *Towarzystwo krajoznawcze a naukowa inwentaryzacja i konserwacja zabytków, ilustrowana na przykładzie pow. brastawskiego.*

RZECZY RADOSNE dla pociechy i do naśladowania. Zabawy krajoznawcze propagują umiłowanie zabytków i obyczaju miejscowego: w Opatowie i Toruniu z tradycyjnym dzieleniem piernika i kuligiem.

Nadawanie zebraniom P. T. K. charakteru klubowego ze swobodną pogadanką, jak w Krakowie i Wilnie, gotowe jest zyskać stałe i zasłużone powodzenie.

Z ŻYCIA OKRĘGÓW I ODDZIAŁÓW KÓŁ MŁODZIEŻY SZKOLNEJ P. T. K.

Komisja Kół Krajoznawczych Mł. Szk. Rady Głównej P. T. K. w r. 1930 odbyła 6 zebrań i Walne Zgromadzenie w Warszawie, 5 kwietnia. Okręgowe Koła Opiekunów istnieją w Krakowie, Poznaniu, Warszawie i Wilnie. Przewodniczący Kół Okręgowych wchodzi do Komisji. Zaprowadzono karty indywidualne Kół i sprawozdania półroczne na podstawie kwestionariusza. Zjazd w Krzemieńcu: od 30. VI do 2. VII 1930 zgromadził 461 uczestników z 38 kół (Krakowskie, Kujawy, Lubelskie, Mazowsze, Polesie, Pomorze, Śląsk, Wielkopolska, Wileńszczyzna — Litwa Polska, Wołyń). Zjazdowa wystawa w Krzemieńcu zgromadziła ekspozycje 13 Kół, dając świadectwo zainteresowaniu mło-

dzieży kulturą materialną i duchową ludu. *Orli lot* rozwinął program pracy dla Kół, drukując kwestionariusze ludoznawcze: *od nici do tkaniny i rośliny w zwyczajach i wierzeniach ludu polskiego* i zalecając tematy: *opisy kapliczek i zbieranie wiadomości o życiu i miejscu spoczynku zasłużonych Polaków i Polek.*

Tomaszów Mazowiecki. Koło Krajoznawcze Mł. Szk. P. T. K. przy Państw. Semin. Naucz. pod opieką prof. L. Leji. Członków 60. Sprawozdanie w Nr. 2 *Orlego Lotu* z r. b.

Wilno. Koło Krajoznawcze Mł. Szk. P. T. K. przy Gimn. im. A. Mickiewicza. Członków 140. Sprawozdanie w Nr. 2 *Orlego Lotu* z r. b.

KALENDARZYK KRAJOZNAWCZY.

ODCZYTY.

Oddział P. T. K. w Lublinie.

Dn. 9. III: P. Zygmunt Dobkiewicz: *Z podróży po Pomorzu.*

Dn. 23. III: P. Wiz. Stanisław Komar: *O przemyśle ludowym.*

Oddział P. T. K. w Warszawie.

Dn. 4. III: P. St. Lewicki: *Jak spędzić najbliższy sezon wakacyjny.*

Dn. 11. III: P. Dr. T. Dybczyński: *Wieś Kościuszkowska.*

Dn. 18. III: P. Dyr. M. Prokopowicz: *Bagna w Polsce i ich osuszanie.*

Dn. 25. III: P. T. Maszki: *Jak można tanio spędzić urlop w Sygldi.*

Odczyty ilustrowane filmami i przeczycami.

WIECZORY KLUBOWE.

Oddział P. T. K. w Warszawie.

Dn. 16. III: o godz. 20. Wieczór klubowy o charakterze towarzyskim.

WYCIECZKI.

Oddział P. T. K. w Lublinie.

Dn. 22. III: o godz. 11 wycieczka na Stare Miasto w Lublinie. Prowadzą pp.: konserw. Ksawery Piwocki i dr. Stefan Wojciechowski.

Oddział P. T. K. w Warszawie.

Dn. 8. III: Nowy dom akademicki przy ul. Narutowicza, prow. p. Marcoin.

Dn. 8. III: Gabinet anatomiczny Uniwersytetu Warszawsk. prow. p. Szymański.

Dn. 15. III: Kamienica Książąt Mazowieckich, prow. p. Grujanka.

Dn. 15. III: Embrjologat i prosektorjum, prow. p. Szymański.

Dn. 22. III: Szpital Elżbietanek w Mokotowie, prow. p. Marcoin.

Dn. 29. III: Elektrownia, prow. p. Gabryszewski.

Dn. 29. III: Muzeum Zoologiczne, prow. p. Węgrzecki.

Dn. 5, 6 i 7 IV: *Wilno*, prow. p. H. Marcoin.

NASZA PRASA.

Ziemia. (Nr. 3 z 1. II 1931) Zamki i pałace. J. Radziwiński: *Podhorce*. M. Woźnowski: *Sucha*. T. Dybczyński: *Rabsztyn*. W. Fischer: *Zamek w Żałożcach*. E. Urbanowicz: *Kryłów*. Kronika. Wiadomości bieżące. Piśmiennictwo. (Nr. 4 z 15. II 1931): S. Niemcówna: *Zadania pracy krajoznawczej w Polsce*. Z. Mayer: *Problem ochrony krajoznawczej w prawie*. J. Szaflarski: *Przełom Soły przez Beskid Mały*. J. Franczak: *Jodła a Świerk*. Kronika. Materiały krajoznawcze. Wiadomości bieżące. Piśmiennictwo.

Orli Lot (Nr. 2 luty, 1931): L. Węgrzynowicz: *Na marginesie sprawozdań. — Pieśń Krajoznawcza*. S. Krystasiak: *Z nad Jeziora — kora dębu na ból zębów. — Wiedza astronomiczna ludu i niektóre wierzenia o ciastach niebieskich* (dok.). S. Kaszycki: *O kulturę turystyczną. — Morskie Laboratorium Rybackie na Helu*. G. Gąsiorowski: *J. Słomki „Pamiętniki włościanina”*. Od nauczycielki z Francji. Z życia kół Krajoznawczych. Z książek i czasopism.

CENA OGŁOSZEŃ: cała strona 250 zł., 1/2 strony 130 zł., 1/4 strony 70 zł., 1/8 strony 40 zł., w tekście o 50% drożej.

Redakcja i Administracja w Warszawie, ul. Karowa 31, tel. 642-50.

Redakcja: **Komisja Organizacyjna Rady Głównej P.T.K.** Wydawca: **Polskie Tow. Krajoznawcze**

Druk. Jan Świątowski i S-ka, Warszawa, Kopernika 34. Telefon 407-50.

